

Мое здравје, мое право.

СВЕТСКИ ДЕН НА ЗДРАВЈЕТО

7 Април 2024

Вовед

- Во целиот свет, правото на здравје на милиони луѓе е под зголемена закана (болестите, катастрофите, конфликтите уништуваат животи, предизвикуваат смрт, болка, глад и психолошки трауми).
- Горењето на фосилните горива истовремено ја поттикнува климатската криза и го одзема нашето право на дишење чист воздух, при што внатрешното и надворешното загадување на воздухот одземаат живот на секои 5 секунди.
- Советот на СЗО за економија на здравје за сите утврди дека најмалку 140 земји го препознаваат здравјето како човеково право во својот устав. Сепак, земјите не донесуваат и не ставаат во пракса закони за да се осигури дека нивното население има право на пристап до здравствени услуги.
- Во целиот свет, правото на здравје на милиони луѓе е под зголемена закана (болестите, катастрофите, конфликтите уништуваат животи, предизвикуваат смрт, болка, глад и психолошки трауми).
- Горењето на фосилните горива истовремено ја поттикнува климатската криза и го одзема нашето право на дишење чист воздух, при што внатрешното и надворешното загадување на воздухот одземаат живот на секои 5 секунди.
- Советот на СЗО за економија на здравје за сите утврди дека најмалку 140 земји го препознаваат здравјето како човеково право во својот устав. Сепак, земјите не донесуваат и не ставаат во пракса закони за да се осигури дека нивното население има право на пристап до здравствени услуги.

Мое здравје,

мое право.

#СветскиДенНаЗдравјето

Повеќе од половина од светското население не е покриено со суштински важни (т.е. есенцијални) здравствени услуги.

Никој не смее да биде исклучен.

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

Пристапот до здравствени услуги
треба да биде универзална
реалност, а не привилегија.

Здравјето е наше основно право.

Здравствена нееднаквост и ранливост во Северна Македонија

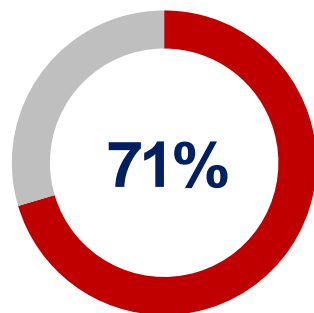
- **Здравствената нееднаквост и ранливост** претставуваат важно новонастанато прашање во Северна Македонија кое беше јасно изразено во текот на кризата со пандемијата.
- Дел од факторите вклучуваат невработеност, приход, род, возраст, географски и етнички прашања кои ја зголемија сериозноста на здравствените последици од КОВИД-19, вклучувајќи го товарот од болеста и морталитетот.
- Сиромаштијата, а особено задолженоста, е поврзана со повисоки стапки на стрес и влошено ментално здравје и има директно влијание врз **пристапот до здравствена заштита** од страна на овие ранливи групи.

Кои се предизвиците во Северна Македонија кои се поврзани со пристапот до квалитетни и ефикасни здравствени услуги?

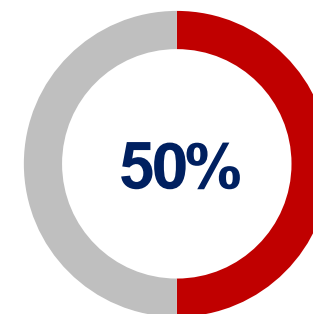
Студија на СЗО за пречките за пристап до здравствени услуги
за руралното население 2023

Упати

Процент од испитаници кои пријавиле дека имале сериозни проблеми во однос на пристапот до здравствена заштита поради **недостатокот од термини за специјалисти според хронична здравствена состојба**

Со хронична состојба

Без хронична состојба

62%

Дијабетес

72%

Висок крвен
притисок

80%

Астма

79%

ХОББ

65%

Хипотиреоидизам

100%

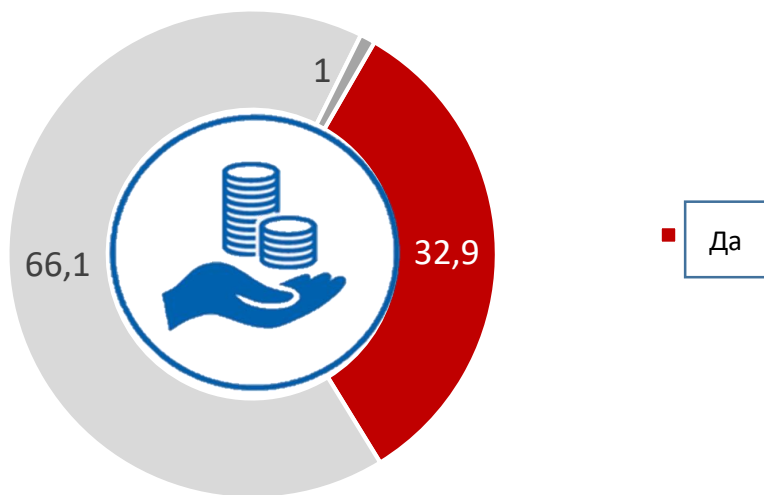
Рак

72%

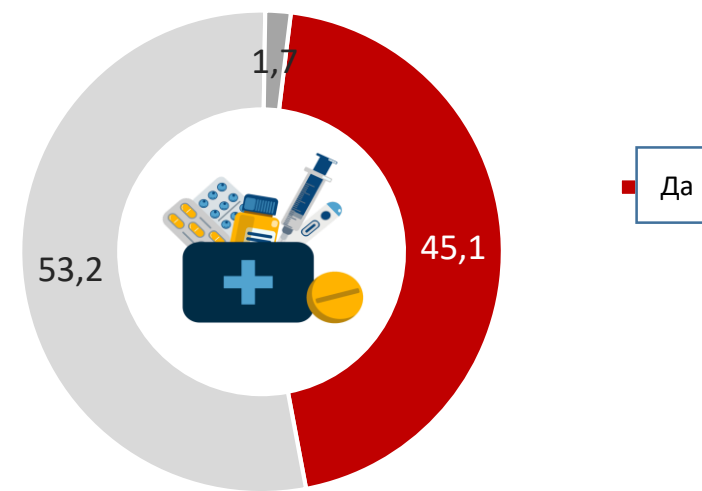
Хронично бубрежно
заболување

Финансиски пречки: Директни трошоци за здравствени услуги и лекови

Процент од испитаници кои навеле дали трошокот (или цената) на здравствените услуги претставува сериозна пречка за пристап до здравствената заштита

Процент од испитаници кои навеле дали трошокот за лекови и здравствени производи претставува сериозна пречка за пристап до здравствената заштита

„Лековите кои ги земам за притисок и срцева болест не се покриени од Фондот, можам да ги купам само на сопствен трошок. Една терапија чини 6,000 денари, а мојата пензија е мала, немам доволно пари.“

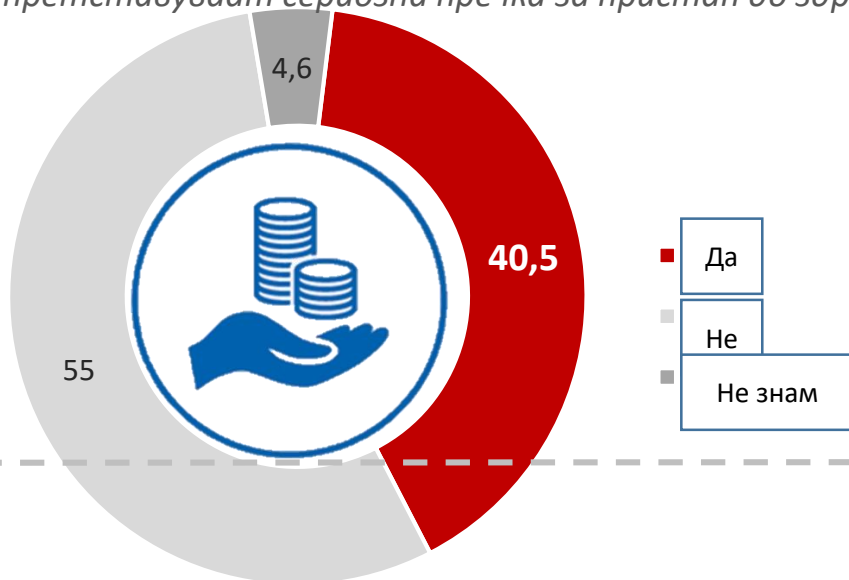
Маж, село Грбовци, Источен регион

Финансиски пречки: Индиректни трошоци и неформални плаќања

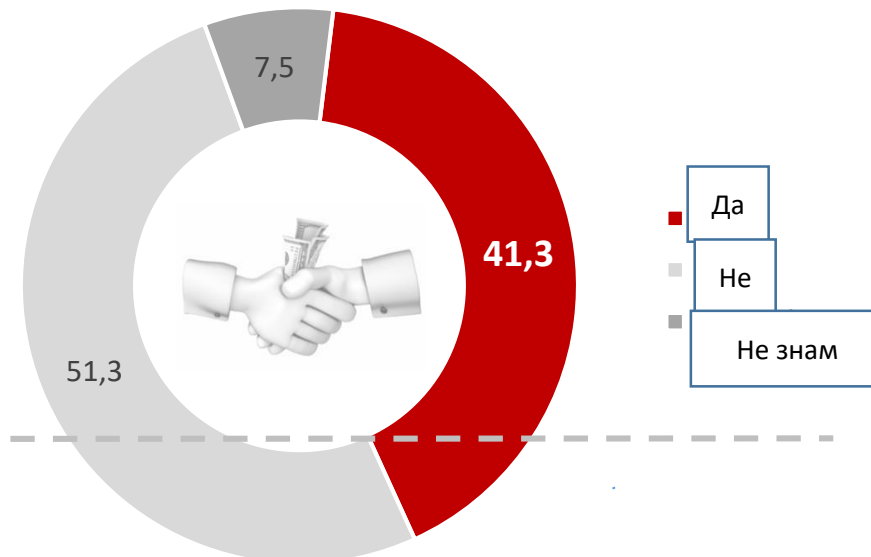
Процент од испитаници кои навеле дали индиректните трошоци за здравствените услуги, вклучувајќи трошоци за транспорт, храна и сместување претставуваат сериозна пречка за пристап до здравствената заштита

„Чини 900 денари да се оди со такси од моето село, Пирава, до Гевгелија, во една насока, што значи 1,800 денари да се оди до Гевгелија и назад. Не може сè да се заврши ако се оди само еднаш. Морав да одам неколку пати.“

Жена, село Пирава, Југоисточен регион

Процент од испитаници кои навеле дали неформалните плаќања претставуваат сериозна пречка за пристап до здравствената заштита

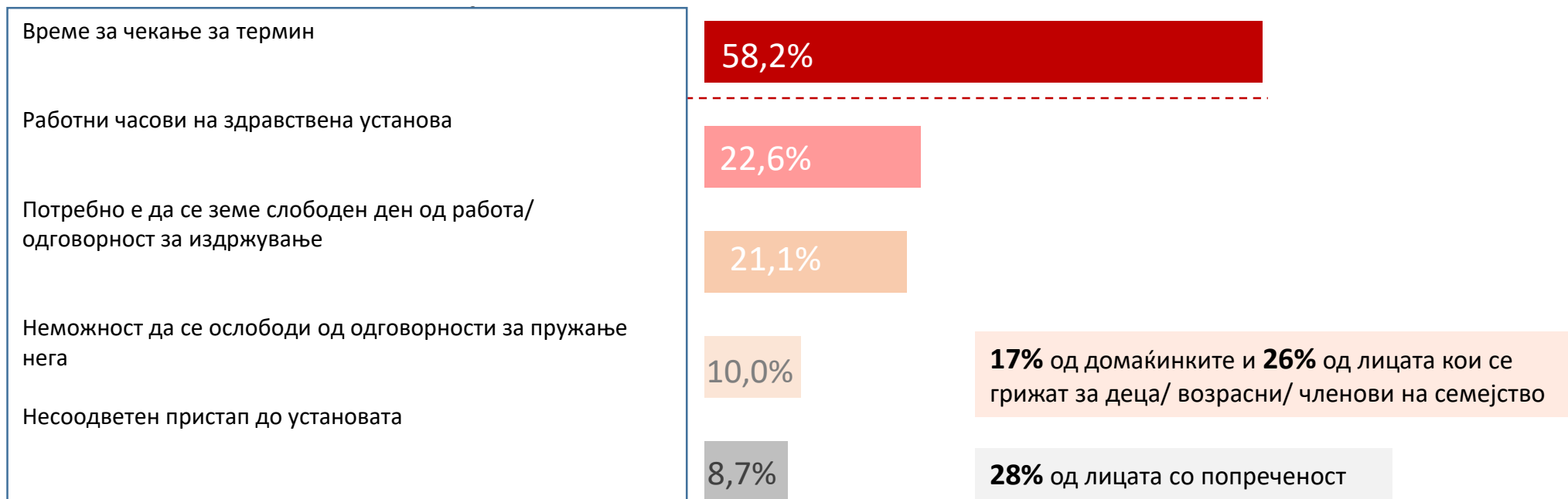
„Мојата сопруга се породила во болница. За породување се плаќа 300-400 евра. Обично е така, треба да платите за да ви обрнат повеќе внимание.“

Маж, село Пирава, Југоисточен регион”

Организациски пречки

Процент од испитаници кои навеле дека следните организациски пречки претставуваат сериозна пречка за пристап до здравствената заштита

- Наодите од фокус групите укажуваат на фактот дека најсериозната организациска пречка е **времето на чекање за специјалистички преглед**, кога иако има закажан термин, не се почитува времето за терминот.

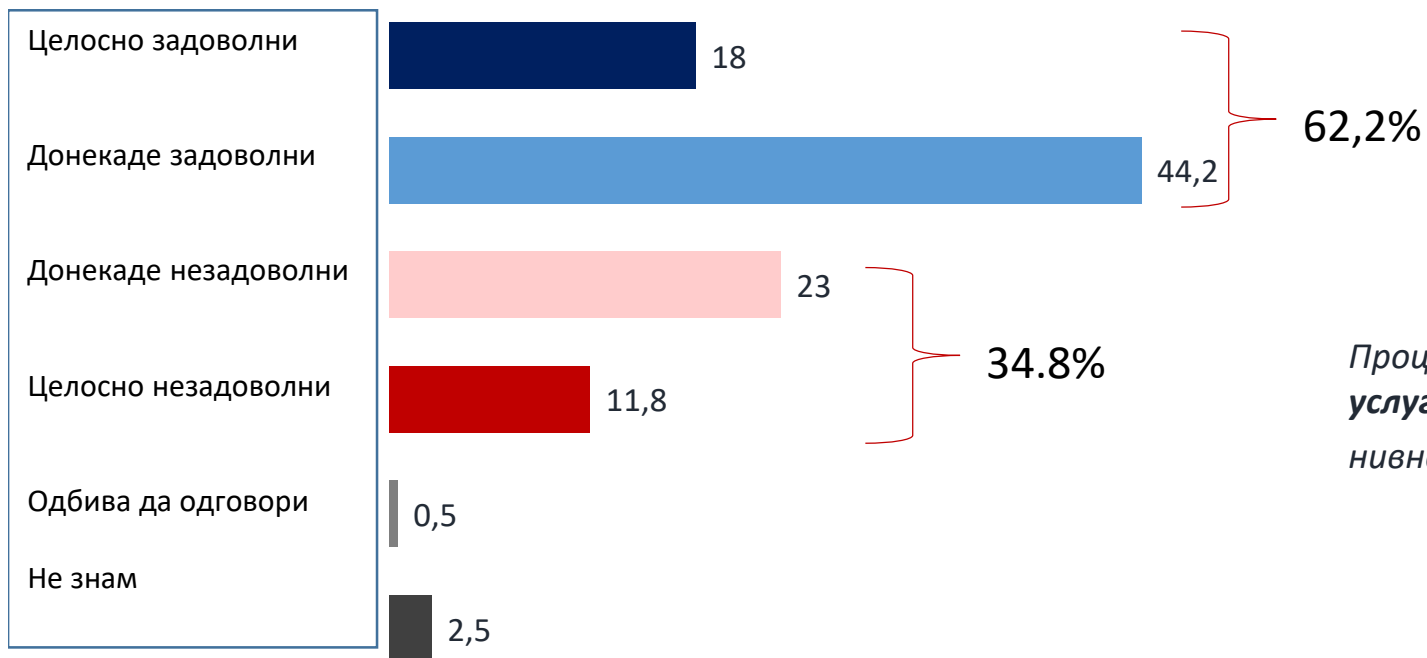
„Лесно е кога одите доктор и имате здравствено осигурување, но сè после тоа е проблем. Одите кај специјалист со термин и не знаете кога ќе се вратите дома. Ако имате закажан термин за 9 часот наутро, прегледот ќе биде во 15 часот. Имаат паузи, луѓе влегуваат со пријатели, така што мора да чекате до 15 часот, а можеби и до вечер.“

Маж, село Пирава, Југоисточен регион

Задоволство – перцепција за квалитет

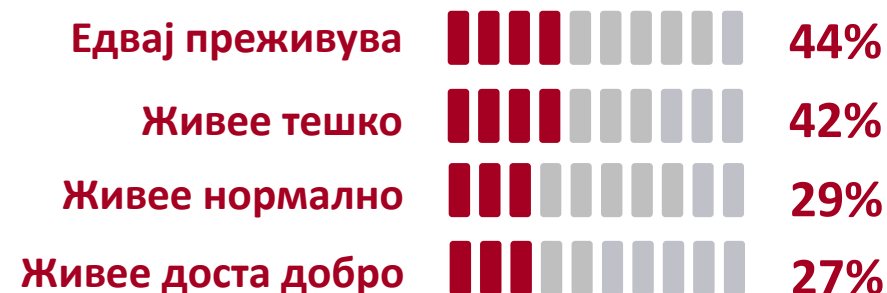
Процент од испитаници кои навеле одговори за **задоволство/незадоволство во врска со услугите за јавна здравствена заштита достапни во заедницата, според ниво на задоволство/незадоволство**

Процент на испитаници кои навеле **незадоволство во врска со услугите за јавна здравствена заштита достапни во нивната заедница, според етничка припадност**

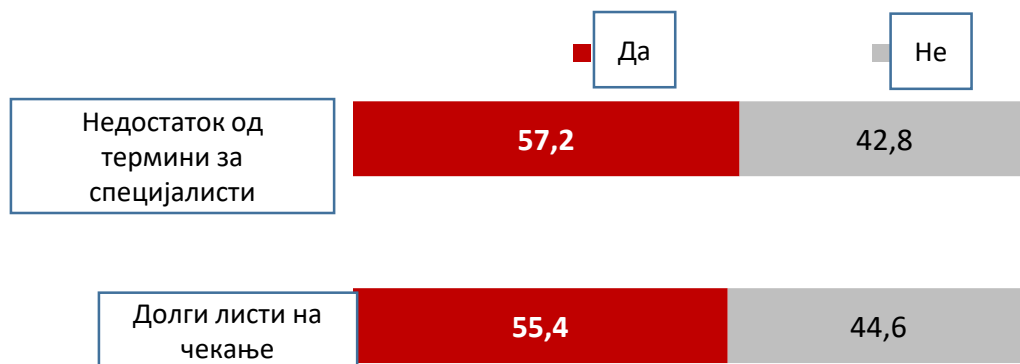

Процент на испитаници кои навеле **незадоволство во врска со услугите за јавна здравствена заштита достапни во нивната заедница, според стандард на живеење**

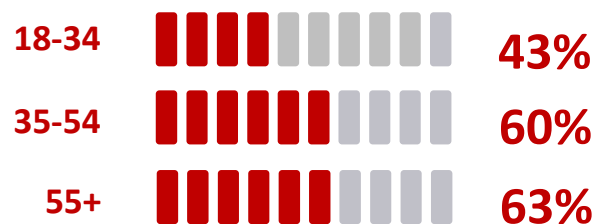

Недостаток од термини и долго време на чекање

Процент на испитаници кои навеле дали имале сериозни проблеми во однос на пристапот до здравствена заштита поради недостаток од достапни термини за специјалисти и долги листи на чекање

Процент на испитаници кои навеле дека имале сериозни проблеми во пристапот до здравствена заштита поради недостатокот од достапни термини за специјалисти според возрасни групи

Процент на испитаници кои навеле дека имале сериозни проблеми во пристапот до здравствена заштита поради недостатокот од достапни термини за специјалисти ПО РЕГИОН

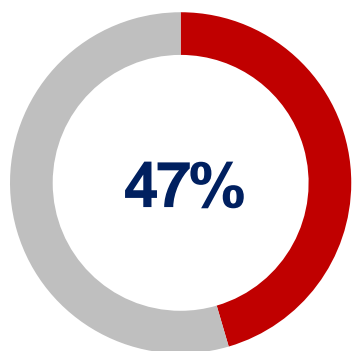
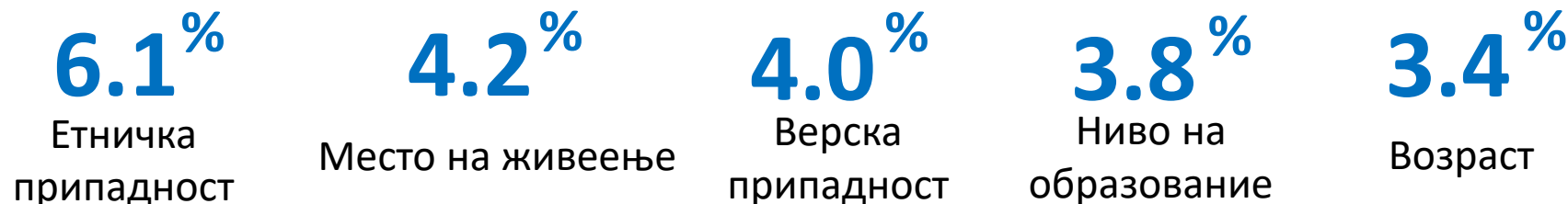

Процент на испитаници кои навеле дека имале сериозни проблеми во пристапот до здравствена заштита поради недостатокот од достапни термини за специјалисти според стандард на живеење

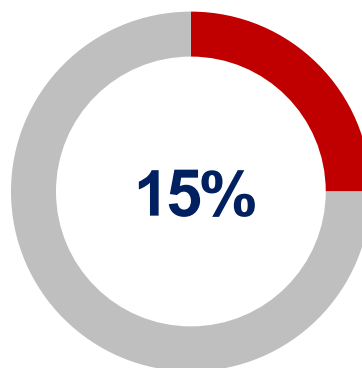

Дискриминација

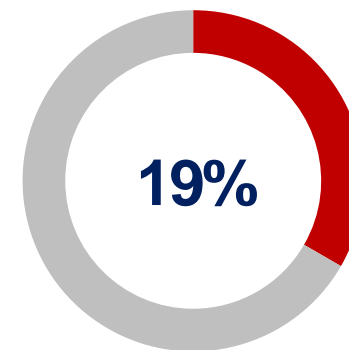
Процент на испитаници кои навеле дека се чувствуваат дискриминирани од страна на здравствениот работник врз основа на нивната...

од **РОМИТЕ** испитаници се чувствуваат дискриминирани од страна на здравствениот работник врз основа на нивната етничка припадност

од испитаниците **БЕЗ ОБРАЗОВАНИЕ** се чувствуваат дискриминирани врз основа на нивното ниво на образование

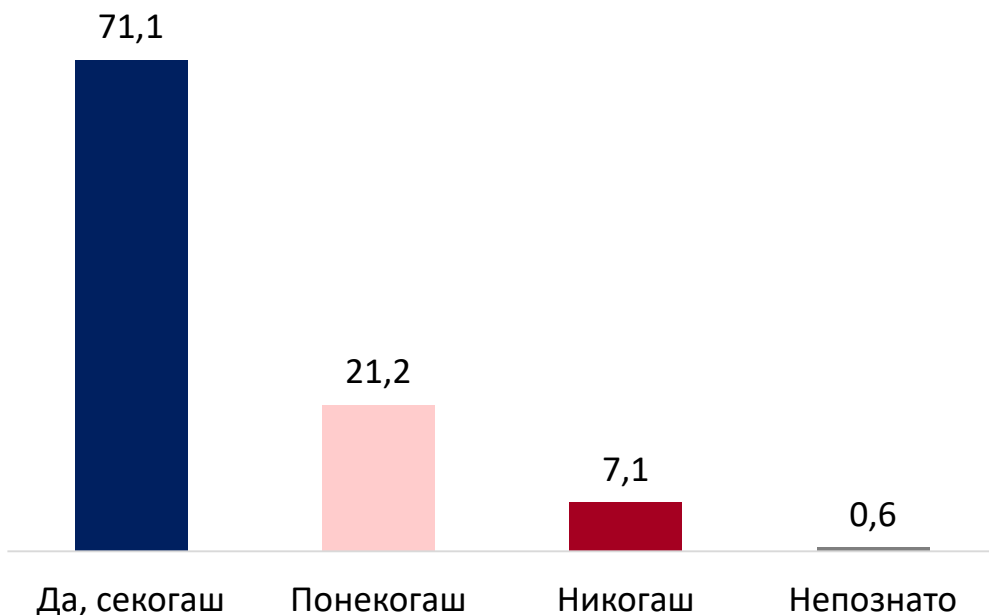
од **ФАРМЕРИТЕ** се чувствуваат дискриминирани врз основа на нивната професија

ЗАБЕЛЕШКА: 5.5% од испитаниците со хронични здравствени состојби споредено со 2,6% од испитаниците без хронични здравствени состојби се чувствуваат дискриминирани од страна на здравствениот работник врз основа на нивната здравствена состојба.

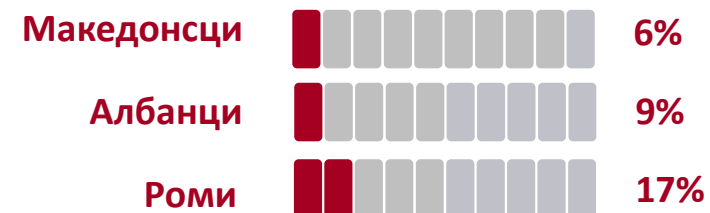
Можност да ни се слушне гласот – перцепции на квалитет

Процент на испитаници кои се чувствуваат слободно да постават прашања/ да искажат сомнеж во вршителите на здравствени услуги

Процент на испитаници кои никогаш не се чувствуваат или понекогаш се чувствуваат слободни да постават прашање/ искажат сомнеж во здравствените работници, според животен стандард

Процент на испитаници кои никогаш не се чувствуваат или понекогаш се чувствуваат слободни да постават прашање/ искажат сомнеж во здравствените работници, според етничка припадност

Процент на испитаници кои никогаш не се чувствуваат или понекогаш се чувствуваат слободни да постават прашање/ искажат сомнеж во здравствените работници, според постоење на попреченост

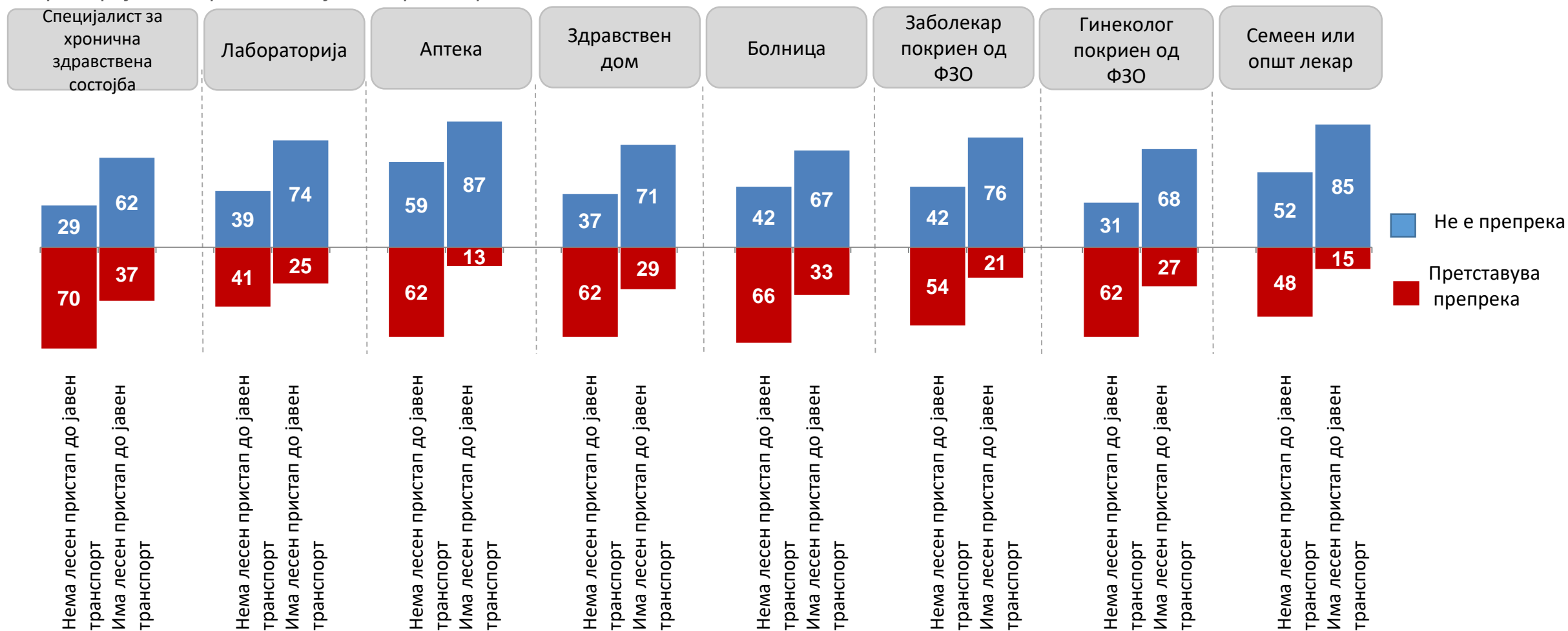

Препреки поврзани со транспортот: Време на патување

30% од испитаниците велат дека јавниот транспорт не е лесно пристапен и не е блиску до нивното место на живеење

Процент на испитаници кои кажуваат дали времето на патување претставува препрека за пристапот кон здравствени услуги според пријавени пристап до јавен транспорт

Препреки со кои се соочуваат возрастните во Северна Македонија, особено оние што живеат во рурални области и мали населби и ранливите подгрупи од населението

**Мора да работиме заедно
за да обезбедиме здравје за сите во Северна Македонија.**

.

а. Зајакнување на Универзалната здравствена покриеност

- Искористување на целосниот здравствен потенцијал на **ПЗЗ** во јавното здравство за промовирање на здравјето и за **подобрување на безбедноста на пациентите** на сите нивоа на здравствена заштита.
- Подобрување на **раководството во здравството**, функцијата на **управување и добро владеење** на Министерството за здравство.
- Справување со **предизвиците со човековите ресурси во здравството**, вклучително и одливот на квалификувани професионалци и потребата за адекватно обучен здравствен персонал, особено на полето на сестринска нега
- Справување со **финансирањето во здравството и високото ниво на „трошоци од џеб“**, вклучително и неформалното плаќање во болниците и **трошоците за лекови**.
- Имплементација на стратегии за зголемување на **опфатот со вакцинација** меѓу децата и возрасните и елиминација на болести.
- Справување со **менталното здравје на децата и адолесцентите**
- Подобрување на **квалитетот на услугите од областа на перинатална нега**
- Подобрување на функционирањето на **болниците**
- Подобрување на **здравствените информации и дигитализацијата во здравството** за лицата со попреченост или ментални заболувања да промовираме нега во домот и превентивни активности.

б. Зајакнување на заштитата при итни состојби во здравството

Превенцијата на итни состојби, подготвеноста, спремноста, одговорот и закрепнувањето лежат во истиот континуум, па за да бидат ефективни, овој континуум наложува **зајакнување на системот на јавното здравство.**

в. Зајакнување на превенцијата во здравството и здравствената писменост

- Справување со факторите што придонесуваат кон НЗБ, како употребата на **тутунот, прекумерната телесна тежина** кај децата и возрасните, **физичката неактивност, нездравите диететски навики, внесот на сол, и загаденоста на воздухот.**
- Соработка за негување на култура на здраво однесување, со цел да се соочиме со здравствената нерамномерност и да се спротивставиме на НЗБ.

**Важни национални чекори што мора да се имплементираат,
со стратeгиско лидерство и пристап на соработка.**

Мое здравје,
мое право.

#СветскиДенНаЗдравјето

2018

Започна реформата на ПЗЗ

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2020

Национална здравствена
стратегија 2020 – 2030 година

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2023

Иницијатива за зајакнување
на управувачките функции на
Министерството за здравство

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2023

Отпочнат процес за
изготвување нова Стратегија
за човечките ресурси во
здравството

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2024

**Национален акциски план за
менталното здравје на децата и
адолесцентите 2024 – 2030 година
(допрва треба да се усвои)**

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2024

Поддршка од СЗО за
зајакнување на професијата
медицинска сестра

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

2024

**Национална стратегија
за сексуално и
репродуктивно здравје за
периодот 2024 - 2030 година
(допрва треба да се усвои)**

#СветскиДенНаЗдравјето

Мое здравје,
мое право.

... и многу повеќе

**Мое здравје,
мое право.**

#СветскиДенНаЗдравјето

**„Целта која нè води сите
овие изминати 75 години е
сè уште истата: да работиме
заеднички на постигнување
здравје за сите.“**

Д-р Ханс Хенри П. Клуге,
регионален директор на СЗО за Европа